

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

Deres referanse
200903183-/JRS

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
09/00821-2 /GS

Dato
7. september 2009

Høringsuttalelse - Forslag til lovendring og forskriftsbestemmelse om unntak fra taushetsplikt og opplysningsplikt for ansatte ved mottak og omsorgssentre

Datatilsynet viser til Deres høringsbrev av 11.06.2009 med frist til å avgi uttalelse 11.09.09.

Innledende merknader

I høringsbrevet er det fastslått, uten noen nærmere vurdering, at mottak med kommunal driftsoperatør er underlagt forvaltningsloven herunder bestemmelse om taushetsplikt, mens mottak med privat driftsoperatør ikke er underlagt fvl. Datatilsynet reiser spørsmål om dette forholdet er grundig utredet av departementet. De åpenbare uheldige konsekvensene av at et slikt skille eksisterer, er at det den enkelte asylsøkers rettssikkerhet vil variere etter hvor vedkommende tilfeldigvis plasseres. En endring i utlendingsloven som likestiller forholdet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, kan umiddelbart synes fornuftig. I et personvernperspektiv er imidlertid endringene som foreslås problematiske, fordi de foreslåtte bestemmelsene legger til rette for *økt* utveksling av sensitive personopplysninger.

Datatilsynet minner også om at i den perioden en person er bosatt på et asylmottak eller et omsorgssenter, er dette å betrakt som vedkommendes hjem. I lys av dette, burde de foreslåtte bestemmelsene også vært drøftet i forhold til EMK artikkel 8. Det må betraktes som nokså inngripende i en persons privatsfære, at de som er ansatt i det som betraktes som ens hjem, også skal kunne registrere og gi videre opplysninger uten beboers samtykke. En kunnskap om at det man sier og hvordan man oppfører seg potensielt er "interessant" informasjon for personer man også skal ha et tillitsforhold til, vil nettopp kunne rukke ved tilliten mellom beboer og ansatt og tryggheten et asylmottak bør representere.

Disse grunnleggende forholdene burde etter Datatilsynets mening vært bedre utredet.

Forslag til ny lovbestemmelse – utlendingsloven § 84a

Hovedbegrunnelsene for innføring av unntak fra taushetsplikt og innføring av opplysningsplikt for ansatte på mottak, er å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag for vedtak som fattes av utlendingsmyndighetene. Dette er en aktverdig målsetting.

Datatilsynet stiller imidlertid spørsmål ved hvorvidt ansatte ved mottak, enten de nå er kommunale eller private, har nødvendig kompetansen til å foreta de etterspurte vurderingene.

Det er Datatilsynets erfaring (bl.a ved kontroll ved enkelte asylmottak) at de fleste ansatte er ufaglærte, og ikke innehar noen særskilt kompetanse til å vurdere en persons opprinnelsesland, identitet eller alder. Når det i høringsbrevet angis hvilke opplysninger som kan være relevante for mottaket å videreformidle (høringsbrevets kap. 5.2.1 annet avsnitt), er det grunn til å spørre om de forholdene som er beskrevet i det hele tatt kan si noe om en person. Det kan være mange ulike årsaker til preferanser når det gjelder sosial omgang ved et asylmottak. Datatilsynet har heller ikke den nødvendige kompetansen til å utdype dette, men antar at sosial omgang kan ha sammenheng med hvilke konflikter i hjemlandet man kommer fra, om det er grupperinger representert ved asylmottaket det ikke er naturlig å søke kontakt med, til tross for at man er av samme nasjonalitet. Når det gjelder fastsettelse av alder, antar Datatilsynet at det vil kunne foreligge store individuelle forskjeller som også kan knytte seg til asylantens bakgrunn og skoloring, noe det må forventes at kun personer med særskilt kompetanse skal kunne ha noen kvalifisert oppfatning om.

Datatilsynet frykter at loven vil kunne legge til rette for ukvalifisert gjetning, med derpå følgende dårlig opplysningskvalitet, noe som kan få svært alvorlige følger for den enkelte.

Ett av personopplysningslovens formål – uttrykt i lovens § 1 er krav til tilstrekkelig kvalitet på opplysningene som behandles. Tilstrekkelig kvalitet betraktes som et grunnleggende personvern hensyn som blir spesielt viktig når opplysningene skal kunne danne grunnlag for så fundamentale beslutninger for det enkelte individ.

Dersom departementet likevel vil fremme lovforslaget, mener Datatilsynet at bestemmelsen må harmoniseres med personopplysningslovens § 19 slik at beboer sikres en gjenpart av de opplysningen som er videreformidlet. Bare på den måten sikrer man behovet for kontradiksjon og ”kunnskapssymmetri” i forhold til informasjonsutvekslingen, og slik legge bedre til rette for en sikring av kvaliteten på opplysningene.

Når det gjelder spørsmålet om konsesjon, er dette av underordnet betydning all den stund Datatilsynet anser formidlingen av personopplysninger fra mottak til utlendingsmyndighetene ikke å oppfylle personopplysningslovens grunnkrav.

Forslag til nye forskrifter – utlendingsforskriften §§ 17-7a og 17-7b

I høringsbrevet presiseres behovet en beboer har for at vedkommende er klar over hvilke opplysninger som ville kunne videreformidles om dem fra mottakets ansatte og til utlendingsmyndighetene (høringsbrevets kap. 6.1 annet avsnitt). Datatilsynet deler denne oppfatningen, men kan likevel ikke se at dette gjenspeiles i det foreslått forskriftsutkastet. I forslag til ny § 17-7 annet ledd åpnes det for at ansatte ved mottak også kan formidle ”... andre forhold..”.

I tillegg åpner forskriften for at utlendingsforvaltningen kan be om samtale med de ansatte for å få utdypende informasjon om opplysninger som er mottatt. En slik type innsamling av opplysninger vil kunne stå i sterk kontrast til behovet for kontradiksjon og opplysningskvalitet som er drøftet over.

Det foreslås i forskriftene at krav til skriftlighet vil kunne oppfylles ved bruk av elektronisk post. Datatilsynet fastslår at utveksling, eller begjæring om denne typen personopplysninger, ved hjelp av elektronisk post, vil være i strid med personopplysningslovens krav til sikker kommunikasjon.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

Guro Slettemark
seniorrådgiver

Kopi: Fornyings- og Administrasjonsdepartementet, v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo